

فرُبَنگ تمندر

نوازنده ی کمانچه و کوبه ای : تمندر دهقانی

* در این مجموعه نواهای اصیل لُری از جمله مقام ها ، ملودی ها ، قطعات ، ترانه ها ، آواز و بداهه نوازی ها نواخته شده است که بیشتر آن ها بر اساس روایت های استادان سرنا ، کرنا و کمانچه لُری از جمله : شاهمیرزا مرادی ، امیرقلی ساکی فر ، رحم خدا نوری شاد ، علی اکبر مهدی پور دهکردی ، همت علی رضایی ، حسین افزاره ، محمد طغانیان ، علیرضا حسین خانی ، همت علی سالم ، پیرولی کریمی ، مهرعلی نجاتی و... می باشد .

* این مجموعه شامل ۲۳ تراک بوده و سازهایی که نواخته شده اند کمانچه ، دهل ، تنبک ، سنج و دمام می باشند .

* موسیقی در قوم لُر به نسبت منطقه و نوع گویش متنوع است و به همین علت در آلبوم فرُبَنگ تمندر به این موضوع پرداخته شده است ، برای مثال مقام سه پا در سه بخش سه پا-۱ ، سه پا-۲ و سه پا-۳ نواخته شده است که هر کدام بر اساس منطقه و روایت استادان مختلف متفاوت هستند .

* لازم به ذکر است که این مجموعه با این حجم از ملودی ها و اندیشه ای که پشت آن می باشد ، پدیده ایست که برای اولین بار گردآوری و ضبط شده است .

* مدت زمان کل مجموعه : ۲ ساعت و ۲۸ دقیقه

* توضیحات مختصری در مورد هر کدام از تراک های مجموعه به علاوه مدت زمان آن ها در قسمت محتویات آورده ایم .

* با سپاس از استاد مهریار مهرآفرین که نام این مجموعه را گزینش کردند .

* با سپاس از موسسه فرهنگی ، هنری وارثان فرهنگ بلوط

محتویات مجموعه

سه پا-۱ ۶:۱۳

این نوع سه پا یک مقدار با ریتم تند تر نواخته شده است و بیشتر بر اساس روایت های استادان ؛ امیرقلی ساکی فر و رحم خدا نوری شاد می باشد . در دقیقه ۴:۴۲ مایه و گام تغییر میکند و ربع پرده بالاتر می رود .
(کمانچه-تنبک)

سه پا-۲ ۶:۵۰

در اینجا آهنگ با بداهه نوازی شروع شده و از دقیقه ۱:۵۳ ملودی نوازی ریتمیک شروع می شود .
از دقیقه ۳:۳۹ مایه و گام تغییر میکند و ربع پرده پایین تر می رود . این نوع سه پا کاملا بر اساس نواخته های استاد شاهمیرزا مرادی می باشد . (کمانچه-دهل)

سه پا-۳ ۹:۱۷

نوع نواختن این قطعه بصورت بداهه و ترانه می باشد ، در واقع مقداری بداهه نوازی و بعد یک ترانه نواخته می شود ، این روند با اجرای ترانه های مختلف تکرار می شود . ترانه های نواخته شده در این آهنگ عبارتند از :
هالو گیم خره ، آی سوزه سوزه ، لَرزَم لَرزان ، قمرتاج ، حَنیفه ، مریم مریم ، کُوش طِلا . (کمانچه-تنبک)

لیلونه (سنگین سما) ۷:۲۲

این سبک از سنگین سما مربوط به استادان سرنا لری می باشد . آهنگ با ملودی های اصیل در مایه شور شروع می شود و بعد لحن ماهور می گیرد و آهنگ های قَدَم خیر و هَوَله نواخته می شوند . در دقیقه ۴:۱۹ مایه و گام تغییر میکند . (کمانچه-دهل-تنبک)

لیلونه (سنگین سما) ۲:۳۸

این آهنگ بصورت بداهه نوازی و ترانه نوازی نواخته شده و دنباله رو سبک استادان کمانچه لری از جمله علیرضا حسین خانی است. ترانه های نواخته شده: بزِ ران، هه لو هه لو، بنا بنا. (کمانچه-تنبک)

لرزونه (شونه شکی) ۷:۱۰

رقص این مقام شباهت بسیاری به رقص سه پا دارد ولی نوع ملودی پردازشی و نواختن ریتم آن متفاوت است. ریتم مقام لرزونه دارای هیجان بیشتری می باشد و ملودی ها پشت سر هم بدون ایست نواخته می شوند، معمولا در دو گام و مایه ی مختلف نواخته می شود که هر دو در طول آهنگ تکرار می شوند، در آخر این آهنگ ترانه ی سوزه سوزه نواخته شده است. (کمانچه-دهل)

دی بلال ۵:۰۰

در اینجا آهنگ دی بلال بصورت تکنوازی و بدون ساز کوبه ای نواخته شده است. (کمانچه)

چوبازی ۱۰:۵۱

مقام چوبازی به همراه یک رقص نمادین اجرا می شود که در طول اجرا، دو جوان لُر به میدان می آیند و یکی از آن ها چوب ضخیم تر بدست دارد و دیگری چوب نازک تر شبیه به ترکه را در دست میگیرد و هر دو آن ها شروع به تکان دادن چوب ها کرده و میرقصند، پس از آن شخصی که ترکه را دارد سعی میکند به پای فرد مقابل ضربه بزند و طرف مقابل باید چوب ضخیم را جلوی پای خود بگیرد و از خود دفاع کند، این رقص و نمایش بین افراد به نوبت تکرار می شود. در این آهنگ ملودی ها در دو مایه مختلف نواخته شده است. (کمانچه-دهل)

علیدوستی ۴:۱۰

آواز علیدوستی در ماهور نواخته می شود که میتوان آن را بصورت آوازی و ریتمیک نواخت ، در اینجا هر دو بخش نواخته شده است . (کمانچه-تنبک)

سوار بازی ۶:۲۴

مقام سوار بازی مربوط به اسب سواری و رقص حماسی با اسب می باشد ، که البته امروزه این مقام بیشتر در مجالس شادی نواخته می شود و مردم لر با آن دوپا میرقصند . این آهنگ به دو صورت ملودی نوازی و بداهه نوازی اجرا شده که بیشتر در مایه چهارگاه می باشد . (کمانچه-دهل)

جنگ آوا ۵:۴۲

اشعاری که در قدیم با این ملودی خوانده میشدند حماسی بوده اند و در وصف جنگ ها سروده شده اند به همین علت این آهنگ را بیشتر با نام مَرَجَنگه میشناسند . مَرَجَنگه در اینجا به گونه ای متفاوت اجرا شده چرا که برای اولین بار از ریتم سنج و دمام استفاده شده و تغییرات جزیی هم در اجرای ملودی ها اعمال شده است . (کمانچه-سنج-دمام)

دستمال بازی سنگین ۹:۵۱

این آهنگ در یک ریتم سنگین نواخته شده که به آن رقص سنگین هم می گویند . ملودی نوازی این قطعه بیشتر بر اساس سرنا و کرنا مناطق لر بختیاری نشین هست و اشاره میکند به ترانه های قدیمی لری از جمله دی بلال و همدُرنگ . (کمانچه-دهل)

دوپا-۱ ۸:۰۳

مقام دوپا-۱ کاملاً بر اساس روایت های استادان سرنا لُری نواخته شده است . در اینجا چند بار مایه و گام تغییر می کند . بیشتر ملودی های نواخته شده مقامی هستند و اشاره ای کوتاه به چند ترانه شده است .
(کمانچه-دهل)

دوپا-۲ ۹:۰۸

سبک ملودی های نواخته شده در دوپا-۲ بر اساس نواخته های استادان کمانچه ی لُری می باشد ، ترانه های اجرا شده در این قطعه عبارتند از : آمان گُلیا ، لَرزم لَرزان ، سیت بیارم ، هَر بَزازَ که ، بَمیرم سیت ، گُرجی ، جنگ لُر . (کمانچه-تنبک)

صیادی ۶:۴۱

مقام صیادی معمولاً بصورت آوازی اجرا می شود و در وصف شکار می باشد . این مقام تقریباً با یک لحن خاصی در مایه شوشتری نواخته شده است . (کمانچه)

اوشاری (عوشاری) ۵:۲۵

این مقام در ریتم ۷/۸ و در مایه چهارگاه و همایون نواخته شده است . امروزه مقام و رقص اوشاری به فراموشی سپرده شده و کمتر در مجالس اجرا می شود . سبک نواختن ملودی ها در این آهنگ بر اساس روایت استاد شاهمیرزا مرادی می باشد . (کمانچه-دهل)

بداهه-۱ ۷:۵۸

در اینجا تکنوازی کمانچه بصورت بداهه و از پیش تعیین نشده می باشد. در طول این تکنوازی برخی از مقام ها و ملودی ها از جمله: یاریار، شوخی، هالو زال و فایز نواخته شده اند. (کمانچه)

بداهه-۲ ۸:۱۶

این تکنوازی کمانچه همانند بداهه نوازی قبلی بصورت بداهه و از پیش تعیین نشده می باشد. در طول این تکنوازی به ملودی های چپی یا چَمَرَوَنَه اشاره شده است. (کمانچه)

هه وله ۴:۳۶

این ترانه مختص جشن عروسی می باشد که به شکل های مختلفی اجرا میشود. در اینجا دو شکل مختلف این ترانه نواخته شده است. این آهنگ را با ریتم های کندتر و در مایه های دیگر میتوان اجرا کرد که در قطعه لیلونه-۱ به آن اشاره شده است. ناگفته نماند نام های دیگر این ترانه سیت بیارم و عروس بران است که این دو نام بر اساس اشعاری که در قدیم خوانده شده اند می باشد. (کمانچه-تنبک)

دستمال بازی ۶:۱۷

در این آهنگ مجموعه ای از ترانه هایی که در ریتم ۶/۸ هستند نواخته شده است. ترانه هایی که در این آهنگ اجرا شده اند عبارتند از: بی مریم، گرمسیر، لیلی، شو مه، هیاری، کوگ تاراز، باده باده. (کمانچه-دهل)

بَرزگری ۴:۵۷

آواز برزگری همانطور که از نامش پیداست مربوط به کشت و کار است و در قدیم هنگام درو محصول اشعار مختلفی در قالب این ملودی خوانده میشد. این آواز را زنده یاد استاد بهمن علالدین در آلبوم برآفتو به خوبی اجرا کرده اند. (کمانچه)

چپی (چَمَرَوَنه) ۹:۰۱

مقام چپی یا چمرونه موسیقی سوگواری می باشد و تمام ملودی های نواخته شده در این آهنگ حُزن انگیز است. نوع ملودی پردازی این قطعه از شروع تا پایان تفاوت هایی دارد، برای مثال: در مجالس سوگواری هرچه به زمان خاک سپاری نزدیک میشوند، ملودی ها غم انگیز تر میشوند. (کمانچه-دهل)

چپی (چَمَرَوَنه) ۸:۵۸

این هم یک نمونه ی دیگر از چپی یا چمرونه می باشد که به نسبت نوع منطقه و نوع سوگواری متفاوت است. در این آهنگ مقدار آشفتگی و پریشانی بیشتر می باشد گویا که اتفاق بسیار بدی افتاده است. نکته ی مهمی که در این آهنگ وجود دارد این است که در دقیقه ی ۵:۴۹ به مدت چند ثانیه ملودی شاد نواخته می شود، علتش بر می گردد به رسم های پیشین، وقتی جوانی ناکام و مجرد از دنیا می رود، در مراسم سوگواری آن جوان، نوازندگان برای مدت کوتاهی موسیقی شاد اجرا می کنند و زنان کِل می زنند، درواقع با این کار جشن عروسی کوتاهی برایش می گیرند و دیدن این صحنه بسیار غم انگیز است. بعد از نواختن ملودی کوتاه شاد، بلافاصله موسیقی سوگ نواخته می شود. (کمانچه-دهل)